

Resumé

Høflighedens sprogfilosofiske konstitution

Jens Sand Østergaard
Aarhus Universitet

De fleste vil nok medgive, at høflighed er et centralt element i den daglige omgang med andre mennesker, og at høflighed er noget, vi bør sætte pris på og værne om. Men på trods af at folk kan have relativt klare intuitioner om, hvorvidt noget var høfligt ment eller ej, er det langt sværere at identificere, hvad der gør, at en ytring forstås som høfligt ment, uafhængig af den kontekst som den ytres i. På trods af at en sætning som ”Luk venligst døren” indeholder en høflighedsmarkør i form af ’venligst’, vil mange ikke nødvendigvis opfatte ytringen som venligt ment, men opfatte den som en kamufleret ordre.

Emnet for mit oplæg angår således spørgsmålet om, hvorledes høflighed konstitueres inden for diskurssammenhænge, med henblik på at undersøge underliggende antagelser om kommunikativ rationalitet. Til dette formål vil jeg med udgangspunkt i Brown og Levinson (1987) undersøge brugen af høflighedsmarkører, særligt med henblik på implikaturer og indirekte talehandlinger, hvor der kan være tale om en ikke-konventionel brug af disse. I min undersøgelse af Brown og Levinsons teori vil jeg dog, med inddragelse af eksempler på fingeret og satirisk høflighed fra Gustav Wieds ’Livsens Ondskab’ fra 1899, sætte spørgsmålstegn ved, i hvor høj grad høflighed kan konstitueres som en selvstændig maksime inden for en neo-Griceansk kommunikationsteori. På basis af denne kritik og med inddragelse

af teorier om uhøflighed og beskæmmelse (Culpeper 2011) følger en diskussion om, hvorvidt høflighed enten må konstitueres som en perlokutionær virkning af vores sprogbrug eller som udtryk for en underliggende normativitet i sproget selv.

Litteratur

- Brown, Penelope & Levinson, Stephen C. (1987) *Politeness: some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Culpeper, Jonathan (2011) *Impoliteness. Using Language to Cause Offence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wied, Gustav (1937) *Livsens Ondskab*. 6. oplag. København: Gyldendals boghandel, Nordisk forlag.